

ADAPTACJA FONETYCZNA I GRAFICZNA ANGLICYZMÓW W ROSYJSKIM SLANGU MŁODZIEŻOWYM

PHONETIC AND GRAPHIC ADAPTATION OF ENGLISH BORROWINGS IN RUSSIAN YOUTH SLANG

KATARZYNA KUBECKA

ABSTRACT. The article analyses phonetic and graphic variations of majority of English borrowings in Russian youth slang, caused by the coexistence of two different methods of recording English borrowings with the letters of Russian alphabet. The findings of the analysis prove that the dominant way of transferring English borrowings into Russian slang corresponds with the slang's tendency to show the russified version of English pronunciation in a written form.

Keywords: youth slang, alphabet, transliteration, practical transcription, variations, russified version

Katarzyna Kubecka, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznań – Polska, katkub@amu.edu.pl

ORCID ID: 0000-0001-8436-896

Anglicyzmy, które występują w języku rosyjskim, są obiektem badań wielu polskich i rosyjskich językoznawców. Dorobek naukowy poświęcony problematyce zapożyczeń jest obszerny. Autorami najwnikliwszych opracowań dotyczących danej problematyki są: Kazimierz Luciński [Luciński 2000; 2009], Marian Wójtowicz [Wójtowicz 1974: 129–134; 1984], Walentyna M. Aristowa [Аристова 1978], Anatolij I. Diakow [Дьяков 2012], Witalij G. Kostomarov [Костомаров 1999], Leonid P. Krysin [Крысин 2004], Artemij Romanow [Романов 2000; 2004], Galina G. Timofiejewa [Тимофеева 1995]. Zajmują się oni losami angielskich zapożyczeń oraz zagadnieniami adaptacji graficznej, fonetycznej, morfologicznej i semantycznej angielskich wyrazów na gruncie rosyjskim. Tematyka zapożyczeń z języka angielskiego w rosyjskim slangu młodzieżowym pojawia się między innymi w publikacjach Antoniego Markunasa [Markunas 2002], Mikołaja Timoszuka [Timoszuk 2005: 3–10], Edy M. Bieriegowskiej [Береговская 1996: 32–41], Jeleny G. Borisowej-Łukaszaniec [Борисова-Лукашанец 1983: 104–120], Anatolija I. Diakowa [Дьяков 2012], Artemija Romanowa [Романов 2000].

Zapożyczenia z języków obcych stanowią dużą część rosyjskiego słownictwa młodzieżowego. Młodzi ludzie bardzo chętnie w swoich wypowiedziach ustnych i pisemnych wykorzystują angielskie wyrazy, wplatają je w treść e-maili, SMS-ów, używają na internetowych czatach, natykają się na nie w trakcie lektury czasopism młodzieżowych i innych źródeł pisanych. Kontakt z angielskimi wyrazami wymaga od młodych czytelników umiejętności poprawnego zapisywania oraz wymawiania angielskich wyrazów. Liczne przykłady anglicyzmów, zgromadzone w słowniku slangu młodzieżowego Tatiany G. Nikitiny [Никитина 2009], który jest źródłem naszych badań, pokazują, że mimo rosnącej popularności i znajomości języka angielskiego wśród młodego pokolenia Rosjan zapisywanie angielskich wyrazów cyrylicą nastrocza trudności wspomnianym użytkownikom języka.

Jak wiadomo, język angielski posługuje się innym alfabetem niż język rosyjski. Anglicyzmy, które trafiają do języka rosyjskiego, muszą zatem dostosować się fonetycznie i graficznie do zasad zapisu wyrazu obcego cyrylicą. Proces tej adaptacji nie jest łatwy. Większość angielskich zapożyczeń oddawana jest w piśmie za pomocą liter bądź dźwięków języka rosyjskiego. W rezultacie zastąpienia liter łacińskich (używanych do zapisu angielskich wyrazów) literami alfabetu rosyjskiego powinna powstać jedna forma wyrazu. Jednak wiele zapożyczeń cechuje się niestabilnością pisowni i funkcjonowaniem równoległych wariantów. Ilustrują to następujące przykłady: *батон, баттон, бутон* (< ang. button), *бابل-гам, бублегум* (< ang. bubble gum), *баттл, бэттл* (< ang. battle), *блек, блэк* (< ang. black), *бэби, бейби* (< ang. baby), *камбэк і комбэк* (< ang. comeback), *кебарда, кейборда, киборд* (< ang. keyboard), *крейзи, креси* (< ang. crazy), *лейбл, лэйбл* (< ang. label), *мессага, мессидж, месседж* (< ang. message), *парент, парэнт, пэреит* (< ang. parent), *рейв, рэйв* (< ang. rave), *тейбл, тэйбл* (< ang. table), *френд, фрэнд* (< ang. friend), *хом, хоум* (< ang. home), *таг, тэг* (< ang. tag), *усер, юзер* (< ang. user) itp. Sytuacja ta spowodowana jest faktem, że angielskie wyrazy pojawiają się w języku młodzieżowym jednocześnie w formie ustnej (zasłyszane w piosenkach, filmach) i pisemnej (czasopisma, internet). Różnice w formie anglicyzmów związane bywają również z odmienną interpretacją angielskich fonemów samogłoskowych i spółgłoskowych przez użytkowników języka rosyjskiego.

W języku rosyjskim nie istnieją żadne reguły ani wskazówki dotyczące zasad zapisywania angielskich wyrazów cyrylicą. W różnych publikacjach, między innymi w analizowanym materiale słownikowym, możemy się spotkać z fonetyczno-ortograficznymi wariantami zapisu anglicyzmów. Jak zatem zapisywać anglojęzyczne wyrazy, które przenikają do języka rosyjskiego? Czy zachować ich zapis przetransliterowany z wykorzystaniem liter rosyjskiego alfabetu, czy dopasować do zasad pisowni rosyjskiej? Dlaczego w słowniku języka młodzieżowego tak wiele angielskich wyrazów współlistnieje w kilku

wariantach pisowni? W niniejszym artykule skoncentrujemy się jedynie na metodach, za pomocą których angielskie wyrazy, przez adaptację graficzną i fonetyczną, zostają wprowadzone i zaczynają swobodnie funkcjonować w języku rosyjskim¹. Materiał leksykalny do analizy został zaczerpnięty ze słownika rosyjskiego slangu młodzieżowego Tatiany G. Nikitiny [Никитина 2009].

Ze względu na sposób wprowadzania wyrazów angielskich do języka rosyjskiego polscy językoznawcy [Luciński 2000: 55; Вуйтович 1974: 129–134; Wójtowicz 1984: 25] wyróżniają następujące rodzaje zapożyczeń:

- fonetyczne,
- graficzne,
- fonetyczno-graficzne (mieszane).

Inną klasyfikację, na której skoncentrujemy się, analizując materiał leksykalny, zaproponowała rosyjska językoznawczyni, Galina T. Timofiejewa. Są to:

- transplantacja (zwana także wtrąceniem obcojęzycznym),
- transliteracja,
- praktyczna transkrypcja [Тимофеева 1995: 14].

Transplantacja (od łac. *transplantare* 'przesadzać, przenosić') oznacza wprowadzenie zapożyczonego słowa do języka rosyjskiego w oryginalnej formie, tj. z zachowaniem jego graficznego i ortograficznego wyglądu. Innymi słowami możemy powiedzieć, że jest to mechaniczne przeniesienie jednostki leksykalnej z języka-dawcy do języka-biorcy (bez zmiany systemu graficznego angielskiego wyrazu). We współczesnym języku rosyjskim transplantacja wykorzystywana jest do umieszczania w tekstach osobowych i miejscowych nazw własnych, nazw pospolitych, a także nowych, użytych po raz pierwszy, wyrażeń obcojęzycznych. Od lat 90. transplantacja bywa stosowana również względem nazw handlowych, w ogłoszeniach i tekstach reklamowych oraz w terminologii komputerowej. Obecnie ta metoda używana jest też do upiększenia tekstu, wydzielania go bądź nadania mu „obcojęzycznego wyglądu”. Analizowany rosyjski materiał badawczy zawiera zaledwie kilka przykładów transplantacji. Są to: *casuals* 'kibice piłkarscy o średnich dochodach, którzy ignorują wszelkie atrybuty klubowe i ubierają się w stylu *casual wear*' [Никитина 2009: 401] (ang. *casual*), *залоопиться* 'uruchomić funkcję komputera, która jest wykonywana bez przerwy (ang. *loop*)'. Wydaje się to logiczne, ponieważ duża liczba przykładów wprowadzonych do języka przy pomocy transplantacji byłaby sprzeczna z rozpowszechnioną tendencją do zapisywania angielskich wyrazów cyrylicą.

---

¹ Modyfikacje fonetyczne i graficzne anglicyzmów oparte na grze językowej – jednej z charakterystycznych cech slangu młodzieżowego – są tematem oddzielnej pracy autorki (w przygotowaniu).

Większą produktywność w procesie adaptacji graficznej wykazuje **transliteracja** (od łac. *trans* 'przez' + *littera* 'litera'). Opiera się ona na zasadzie wykorzystania systemu graficznego języka zapożyczającego do odwzorowania oryginalnej pisowni zapożyczonego słowa. Metodę tę możemy zilustrować następującymi przykładami: *darling* > *дарлинг*, *zipper* > *зиппер*, *manual* > *мануал*, *mob* > *моб*, *respect* > *респект*, *singer* > *сингер*, *support* > *суппорт*, *soft* > *софт*, *tag* > *таг*, *task* > *таск*, *hard* > *хард*. Transliteracja nie odwzorowuje brzmienia zapożyczanego słowa. Należy tu podkreślić, że w języku rosyjskim nie istnieje jeden oficjalny sposób transliteracji. Autor tekstu, wprowadzając obce słowo przy wykorzystaniu tej metody, przeprowadza odwrotną procedurę, tzn. do łacińskich liter angielskiego wyrazu dobiera rosyjskie ekwiwalenty.

System transliteracji nie jest jednak systemem doskonałym. Nie może być on bowiem stosowany w przypadku wszystkich zapożyczeń, głównie dlatego, że nie wszystkie litery alfabetu łacińskiego mają odpowiedniki w alfabecie rosyjskim. Dotyczy to liter J, H, Q, X, W oraz Y, które z tego powodu nie mogą być odwzorowane w transliteracji. W anglicyzmach zawierających te litery w procesie wprowadzania ich do języka rosyjskiego wykorzystywana jest inna metoda – transkrypcja, np. *jam session* ['dʒæm, seʃən] > *жем, quickly* ['kwikli] > *квикли*.

Ponadto niektóre litery są inaczej czytane w obu analizowanych językach. Doprowadza to do sytuacji, w której ta sama rosyjska litera wykorzystywana jest dla oznaczenia dwóch różnych angielskich liter. Litery c i k w języku angielskim najczęściej odpowiadają fonemowi [k], wobec tego są zastępowane rosyjską literą k, np. *casual* > *казуал*, *comeback* > *камбэк*, *cop* > *коп*, *country* > *кантири*, *car* > *кар*, *case* > *кейс*, *crazy* > *крейзи*, *record* > *рекорд*, *respect* > *респект*, *drink* > *дринк*, *keeper* > *кипер*, *kiss* > *кисс*, *luck* > *лак*, *nick* > *ник*, *script* > *скрипт*. Litera v w angielszczyźnie odpowiada głosce [v] wobec tego będzie zastępowana literą в, natomiast półsamogłoska [w] zostaje transliterowana i zapisywana za pomocą tej samej rosyjskiej litery в: *wine* > *вайн*, *wife* > *вайф*, *work* > *ворк*, *vinyl* > *винил*, *voice* > *войс*, *drive* > *драйв*.

Trudności w transliterowaniu anglicyzmów wywołuje również graficzne odwzorowanie angielskich digrafów (dwuznaków), będących połączeniem dwóch liter oznaczających jeden dźwięk. Większość digrafów (dwuznaków), trigrafów (trójznaków) i poligrafów nie występuje w języku rosyjskim. Zgodnie z zasadami transliteracji angielskie zbitki spółgłosek powinny zostać „rozdzielone” i odzwierciedlone przy użyciu rosyjskich liter, np. *shop* > *схон*, *mother* > *матхер*, *chat* > *чхат*, *change* > *цхенге*. Z reguły jednak odwzorowywane są nie dwuznaki, a fonemy (dźwięki). Wykorzystywany jest tu zatem sposób, który opiera się na transkrypcji. Dla ilustracji możemy podać przykłady angielskich dwuznaków *wh*, *ch*, *sh*: *white* > *вайт*, *chat* > *чат*, *child* >

чайлд, shop > шоп, shoes > шуз, lub pod koniec wyrazu: English > англиш. Jak zatem widać transliteracja nie jest optymalnym sposobem, który można byłoby stosować przy każdym zapożyczanym wyrazie.

Trzecią metodą wprowadzenia zapożyczonego słowa do języka rosyjskiego jest **praktyczna transkrypcja** (od łac. transcriptio ‘przepisywać’). Jest ona przeciwieństwem obu omówionych powyżej sposobów. Nie jest oparta na graficznym, lecz na fonetycznym odwzorowaniu zapożyczonego wyrazu. Podstawą w transkrypcji praktycznej jest zasada zakładająca przedstawienie dźwięków obcego słowa tymi rosyjskimi literami, które najprecyzyjniej te dźwięki odzwierciedlają, tj. w formie pisemnej zapożyczenia należy „pokazać” jego wymowę. Przytoczmy przykłady brytyjskiej, a za podwójną kreską pionową amerykańskiej wymowy²: icon [ˈaɪkən | -ɑ:n] > айкн; bug [bʌg] > баг; bike [baɪk] > байк; guy [gɑɪ] > гай; glide [ɡlaɪd] > глайд; good [ɡʊd] > гуд; goodbye [ɡʊdˈbaɪ] > гудбай; Jane [dʒeɪn] > джейн; joint [dʒɔɪnt] > джойнт; drummer [ˈdrʌmə | -r] > драмер; evening [ˈiːvɪŋ] > ивнинг; easy [ˈiːzi] > изи; email [ˈiːmeɪl] > имейл; keeper [ˈkiːpə | -r] > кипер; clothes [kləʊðz] > клоуз; coach [kəʊtʃ | kooʃ] > коуч; cool [ku:l] > кул; life [laɪf] > лайф; loop [lu:p] > луп; money [ˈmʌni] > мани; online [ˌɒnˈlaɪn | ,ɑ:n] > онлайн; pub [pʌb] > наб; people [ˈpi:pəl] > пипл; place [pleɪs] > плейс; rider [ˈraɪdə | -r] > райдер; right [raɪt] > райт; writer [ˈraɪtə | ˈraɪtʃr] > райтер; side [saɪd] > сайд; size [saɪz] > сайз; sound [saʊnd] > саунд; school [sku:l] > скул; science [ˈsaɪənts] > сайэнс; tower [ˈtaʊə | ˈtaʊər] > тауэр; teen [ti:n] > тин; trouble [ˈtrʌbəl] > трабл; tribal [ˈtraɪbəl] > трайбл; feature [ˈfi:tʃə | -r] > фича; flame [fleɪm] > флейм; hi [haɪ] > хай; heavy [ˈhevi] > хэви; happy [ˈhæpi] > хэпи.

Jak wiadomo, proces adaptacji fonetycznej wyrazu obcego polega na przetwarzaniu oryginalnego materiału dźwiękowego i zastępowaniu fonemów języka obcego fonemami języka zapożyczającego. Aby ustalić, jakie litery cyryliczne są najbardziej odpowiednie przy przekazaniu angielskich dźwięków, powinno się określić zasady identyfikacji i substytucji korespondujących ze sobą dźwięków, należących do dwóch odmiennych języków. Jest to trudny proces, ponieważ systemy fonetyczne obu języków różnią się od siebie. W języku angielskim występują 44 fonemy (dźwięki) – 12 zróżnicowanych iloczynowo samogłosek (charakterystyczne są tu samogłoski długie), 8 dyftongów oraz 24 spółgłoski (fonemy spółgłoskowe); w języku rosyjskim: 41 fonemów, w tym 6 samogłosek i 35 spółgłosek. Wiele angielskich fonemów nie ma nawet przybliżonych dźwiękowych odpowiedników w języku rosyjskim. Należą do nich długie samogłoski, dyftongi, spółgłoski aspirowane oraz międzyzębowe (artykułowane z udziałem języka, zębów górnych i dolnych). W procesie „fo-

² Wszystkie przykłady wymowy angielskiej przytaczane w tej pracy pochodzą z publikacji [Wells 2008].

netyzacji” angielskie dźwięki są zastępowane rosyjskimi, które odtwarzają zruszczoną wymowę angielskich wyrazów.

Przyjrzyjmy się zatem procesowi adaptacji fonetycznej i graficznej angielskich dźwięków w języku rosyjskim. Pierwszą z analizowanych grup są samogłoski. Angielskie samogłoski krótkie zostają zastąpione rosyjskimi. Angielskie samogłoski długie zostają w języku rosyjskim zamienione na samogłoski neutralne pod względem iloczasu, np.

[i:] → [и]: beeper ['bi:pə | -r] > *бинер*; green [gri:n] > *грин*; dream [dri:m] > *дрим*; evening ['i:vniŋ] > *ивнинг*; easy ['i:zi] > *изи*; keeper ['ki:pə | -r] > *кунер*; people ['pi:p əl] > *пипл*; peace [pi:s] > *пис*; speak [spi:k] > *спик*; speech [spi:tʃ] > *спич*; street [stri:t] > *стрит*; team [ti:m] > *тим*; teen [ti:n] > *тин*; teacher ['ti:tʃ ə | -r] > *тичер*; feature ['fi:tʃ ə | -r] > *фича*;

[u:] → [у]: bootleg ['bu:tleg] > *бутлег*; cool [ku:l] > *кул*; loser ['lu:zə | -r] > *лузер*; loop [lu:p] > *луп*; school [sku:l] > *скул*;

[ɔ:] → [о]: door [dɔ: | dɔ:r] > *дор*; talk [tɔ:k] > *ток*;

[i] → [и]: British ['britɪʃ | 'brɪtʃ] > *бритиш*; zipper ['zi:pə | -r] > *зиппер*;

[ʌ] → [а] lub [e]: umbrella [ʌm'brelə] > *амбрелла*; uncle ['ʌŋk əl] > *анкл*; bubble gum ['bʌb əl gʌm] > *бابل гам*; bug [bʌg] > *баг*; bucks [bʌks] > *бакс*; brother ['brʌðə | -r] > *бразер*; double ['dʌb əl] > *дабл*; drummer ['drʌmə | -r] > *драмер*; gun [gʌn] > *ган*; love [lʌv] > *лав*; luck [lʌk] > *лак*; money ['mʌni] > *мани*; pub [pʌb] > *паб*; trouble ['trʌb əl] > *трабл*; young [jʌŋ] > *янг*; yuppie ['jʌpi] > *яппи*.

W niektórych wypadkach wymiana samogłoski bywa determinowana przez pisownię leksemu. Jeżeli długość samogłoski w języku angielskim jest wynikiem połączenia samogłoski z literą *r*, to takie połączenie jest transliterowane, np. skateboarder ['bɔ:də | 'bɔ:rdər] > *бордер*; darling ['dɑ:lɪŋ | 'dɑ:rl-] > *дарлинг*; hard [hɑ:d | hɑ:rd] > *хард*; yard [jɑ:d | jɑ:rd] > *ярд*. Wyjątkiem jest wyraz party ['pɑ:ti | 'pɑ:rti] > *пати*.

Warto przypomnieć, że niektóre angielskie dźwięki nie mają ekwiwalentów w języku rosyjskim. Wówczas użytkownicy języka starają się dobrać te rosyjskie samogłoski, które są najbardziej zbliżone do angielskich dźwięków. Nie jest to jednak łatwa decyzja. Przyczyną dowolności doboru odpowiednich liter jest wspomniany już brak ujednoczonych zasad oznaczania liter alfabetu łańciskiego znakami cyrylicy. Nowe wyrazy wprowadzane są przy wykorzystaniu jednej z dwóch konkurujących ze sobą metod: transliteracji lub praktycznej transkrypcji. Skutkuje to pojawianiem się fonetyczno-ortograficznych **wariantów pisowni** zapożyczeń. Obserwacja struktury fonetycznej i graficznej angielskich zapożyczeń pozwala wyłowić następujące fonetyczno-ortograficzne warianty zapisu. Przeanalizujemy kilka zapożyczeń różniących się zastosowaną samogłoską:

- [æ] → [a]/ [э], np.: battle ['bætəl | 'bæɹəl] > *баттл/ бэттл*, *батлы* 'artystyczny pojedynek, bitwa, rywalizacja, zawody tancerzy breakdance lub

rapperów'; crack [kræk] > *крак/ крэк* 'włamanie się do systemu komputerowego'; tag [tæg] > *таг/ тэг* 'podpis graficiarza'; fan [fæn] > *фан/ фэн* 'fan'. Interpretację przy wykorzystaniu litery а należy przypisać graficznej formie fonemu [æ]. Zapis tego dźwięku jako [э] podkreśla jego zrusyfikowaną wymowę. Pisownię wyrazu *фан* z literą а uzasadnia istnienie podobnego rosyjskiego słowa *фанат*, natomiast literę э znajdziemy w zapisie formy rodzaju żeńskiego: *фэнша* 'fanka, wielbicielka zespołu muzyki pop lub rock'.

- [æ] → [e]/ [э], np. black [blæk] > *блэк/ блэк* [blæk] 'Afroamerykanin'. Angielski dźwięk [æ] jest najczęściej oddawany w zapożyczeniach przez literę e, zapis tego dźwięku jako [э] podkreśla obcojęzyczną proveniencję wyrazu.

- [ʌ] → [a]/ [y], np.: bubble gum ['bʌbəl ɡʌm] > *бابل-гам/ бублегум* 'guma do żucia'; button ['bʌtən] > *батон/ бутон* 'klawisz komputera'; drum(s) [drʌm] > *драмс/ друмсы* 'perkusja'. Samogłoska [ʌ] może również występować w wariacie zapisu przez [o] lub [a], np.; comeback ['kʌm bæk] > *камбэк/ комбэк* 'powrót'. Przedstawione warianty pisowni ilustrują możliwość oddania angielskiego wyrazu za pomocą transkrypcji odwzorowującej angielską wymowę, zgodnie z którą angielska samogłoska [ʌ] przechodzi do języka rosyjskiego jako [a], i transliteracji – zgodnej z angielską pisownią.

Kilka wersji pisowni występuje ponadto w zapisie anglicyzmu session ['seʃən] > *сейшен (сейшин, сэйшен, сэйшин, сэйшон, сэшин)*. Związane są one z odwzorowaniem na piśmie angielskiego fonemu [e], który w języku rosyjskim może podlegać transliteracji i być oznaczona literą e. Pojawienie się litery э podkreśla twardą wymowę poprzedzającej ten dźwięk spółgłoski. Zbitki samogłosek [eɪ], [эй] pojawiają się wyłącznie na gruncie rosyjskim. W języku angielskim dyftong [eɪ] w tym słowie nie występuje. Warianty pisowni możemy dostrzec również w końcówce wyrazu session -ion. Dowolność ta umożliwia umieszczenie w zapisie "nieobowiązkowego" fonemu [ə], zapisywanego jako litera e. Doprowadziło to do powstania formy/ wariantu pisowni *сейшен*, tj. w drugiej sylabie tego słowa pojawia się samogłoska e, której nie ma w formach *сейшин, сэшин*.

W procesie przetwarzania angielskich dyftongów na język rosyjski duże znaczenie ma ich pisownia. W zależności od niej dyftongi zostają albo zredukowane, albo oddane za pomocą kombinacji samogłoski początkowej dyftongu i spółgłoski palatalnej [j]. Jeżeli dyftong angielski jest oddawany na piśmie za pomocą dwóch samogłosek, to zwykle wyraz zapożyczony zachowuje swoją angielską wymowę. Przykładem mogą być dyftongi [au] i [aɪ], które nie przyjmują zredukowanej formy i przechodzą jako zbitki samogłoskowe [ай] lub [ау], np.

- [aɪ] → [ай]: icon ['aɪkɒn || -a:n] > *айкн*; bye [baɪ] > *бай*; bike [baɪk] > *байк*; wine [waɪn] > *вайн*; guy [gaɪ] > *гай*; glide [ɡlaɪd] > *глайд*; diary ['daɪəri] > *дайри*; drive [draɪv] > *драйв*; life [laɪf] > *лайф*; my [maɪ] > *май*; night [naɪt] > *найт*; online [ˌɒnˈlaɪn || ,a:n] > *онлайн*; price [praɪs] > *прайс*; rider ['raɪdər || -r]

> *райдер*; right [raɪt] > *райт*; side [saɪd] > *сайд*; size [saɪz] > *сайз*; smile [smaɪl] > *смайл*; style [staɪl] > *стайл*; striker ['straɪkə l -ɹ] > *страйкер*; time [taɪm] > *тайм*; fighter ['faɪtə l 'faɪt̪ɹ] > *файтер*; five [faɪv] > *файф*; hi [haɪ] > *хай*; hiker ['haɪkə l -ɹ] > *хайкер*; highlight ['haɪlaɪt] > *хайлайт*;

– [aʊ] → [aʊ]: out [aʊt] > *аут*; wow [waʊ] > *вау*; down [daʊn] > *даун*; pound [paʊnd] > *паунд*; sound [saʊnd] > *саунд*; town [taʊn] > *таун*, tower ['taʊə l 'taʊəɹ] > *тауэр*;

– [eɪ] → [eɪ]: blazer ['bleɪzə l -ɹ] > *блейзер*; break [breɪk] > *брейк*; gamer ['geɪmə l -ɹ] > *геймер*; Jane [dʒeɪn] > *джейн*, case [keɪs] > *кейс*; crazy ['kreɪzi] > *крейзи*; place [pleɪs] > *плейс*; rave [reɪv] > *рейв*; save [seɪv] > *сейв*; skater ['sket̪ ə l 'sket̪ɹ] > *скейтер*; trade [treɪd] > *трэйд*; face [feɪs] > *фейс*; flame [fleɪm] > *флейм*;

– [oɪ] → [oɪ]: boy [bɔɪ] > *бой*; voice [vɔɪs] > *войс*;

– [oʊ] → [oʊ]: home [həʊm l hoʊm] > *хоум*; smoke [sməʊk l smoʊk] > *смоук*.

Podobnie jak w przypadku angielskich samogłosek również wśród angielskich dyftongów możemy zaobserwować występowanie wariantów form odwzorowania ich w piśmie. Przeanalizujmy kilka przykładów: blazer ['bleɪzə l -ɹ] > *блейзер/блэйзер*; label ['leɪbəl] > *лейбл/лэйбл*; rave [reɪv] > *рейв/рэйв*; face [feɪs] > *фейс/фэйс*. Obie formy w przytoczonych przykładach (blazer, label, rave, face) odpowiadają zasadzie transkrypcji, litera ə wskazuje na twardość poprzedzającej ją spółgłoski i podkreśla obcojęzyczność danego wyrazu.

Warianty zapisu dyftonu mogą być również spowodowane tendencją do upraszczania ich do pojedynczych samogłosek, np. baby ['beɪbi] > *бэйби, бэби*. Pierwsza opcja jest odzwierciedleniem zastosowania transkrypcji, druga jest uproszczeniem dyftongu [eɪ] do jednej samogłoski; przyjrzyjmy się innym przykładom: change [tʃeɪndʒ] > *чейндж, ченч* (tu pod koniec wyrazu następuje również ubezdźwięcznienie [dʒ] > [ч]); [oʊ]: home [həʊm l hoʊm] > *хоум, хом*; [aɪ]: child [tʃaɪld] > *чайлд/чилд*.

Skoncentrujmy się teraz na angielskich spółgłoskach. Większość z nich jest transferowana do języka rosyjskiego przy pomocy transkrypcji. Przyjrzyjmy się przykładom zastępowania angielskich spółgłosek rosyjskimi:

– [w], [v] → [в], np. wine [waɪn] > *вайн*; white [waɪt] > *вайт*; vinyl ['vaɪnəl] > *винил*; voice [vɔɪs] > *войс*; work [wɜ:k l wɜ: k] > *ворк*; watch [wɒtʃ l wa:tʃ] > *воч*; drive [draɪv] > *драйв*; evening ['i:vnɪŋ] > *ивнинг*; love [lʌv] > *лав*; heavy ['hevi] > *хэви*; evergreen ['evə grɪ:n l -ɹ] > *эвергрин*;

– [ð] → [з], np.: brother ['brʌðə l -ɹ] > *бразер*; mother ['mʌðə l -ɹ] > *мазер*;

– [dʒ] → [дж], np.: Japan [dʒə 'pæɪn] > *джапан*; jam [dʒæm] > *джем*; jingle ['dʒɪŋɡl] > *джингл*; Jane [dʒeɪn] > *джейн*; Gipsy ['dʒɪpsi] > *джинс*; change [tʃeɪndʒ] > *чейндж*; message ['mesɪdʒ] > *месидж*; college ['kɒlɪdʒ l 'ka:l-] > *колледж*;

– [q] → [кв], np. quickly ['kwɪkli] > *квикли*; quest [kwɛst] > *квест*; question ['kwɛstʃən] > *квэши*; squat [skwɒt l skwa:t] > *сквот*;

– [tʃ] → [ч]: feature ['fi:tʃə l -əʀ] > *фича*; change [tʃeɪndʒ] > *чейндж*; chat [tʃæt] > *чат*; chewing gum ['tʃu: ɹɪŋ] > *чивинг гам*; speech [spi:tʃ] > *спич*; child [tʃaɪld] > *чилд*; teacher ['ti:tʃə l -əʀ] > *тичер*; French [frentʃ] > *френч*; too much [tu:mʌtʃ] > *ту мач*. Występują tu również opcje transliteracji, np.: pitch [pɪtʃ] > *питч*; scratch [skrætʃ] > *скретч*, jak również warianty pisowni wyrazów zawierających [tʃ] pomiędzy częściowo transliterowanym *тч* i transkrybowanym *ч*, np. watch [wɒtʃ l wɑ:tʃ] > *вотчи/ воч*; hitchhiking ['hɪtʃhaɪkɪŋ] > *хич/ хитч хайкинг*;

– [ʃ] → [ш]: British ['brɪtʃ l 'brɪtʃ] > *бритиш*, dictation [dɪk'teɪʃn] > *диктейшн*; discussion [dɪ'skʌʃn] > *дискашн*; English ['ɪŋɡlɪʃ] > *инглиш*; connection [kə'nekʃn] > *коннекшен*; pusher ['pʊʃə l -əʀ] > *пушер*; session ['seʃn] > *сейшен*; hash [hæʃ] > *хэш*; shop [ʃɒp l ʃɑ:p] > *шон*; shoes [ʃu:z] > *шуз*; action ['ækʃn] > *экшен*; oddawany jest przy użyciu litery *ш*.

– [ŋ] → [нґ], [нк] → darling ['da:lɪŋ l 'da:rl-] > *дарлинг*; drink [drɪŋk] > *дринк*; evening ['i:vniŋ] > *ивнинг*; hitchhiking ['hɪtʃhaɪkɪŋ] > *хитч-хайкинг*; chewing gum ['tʃu: ɹɪŋ ɡʌm] > *чивинг-гам*; young [jʌŋ] > *янг*; single ['sɪŋ ɡl] > *сингл*; singer ['sɪŋə l -əʀ] > *сингер*; ring [rɪŋ] > *ринг*; English ['ɪŋɡlɪʃ] > *инглиш*; headbanger ['hed ,bæŋ ə l -əʀ] > *хэдбэнгер*;

– [h] → [x]: highway ['haɪweɪ] > *хайвей*; hiker ['haɪkə l -əʀ] > *хайкер*; hard [hɑ:d l ha:rd] > *хард*.

Kolejnym ciekawym zjawiskiem językowym, jakie można zaobserwować w toku analizy zapożyczeń angielskich zgromadzonych w słowniku rosyjskiego slangu młodzieżowego, jest sposób zapisu wyrazów, które w swojej oryginalnej pisowni mają **podwójne spółgłoski**. Na występowanie długich spółgłosek w wyrazach obcych wpływ ma: a) pozycja między samogłoskami; b) położenie podwójnych spółgłosek w stosunku do akcentu; c) częstotliwość użycia danego wyrazu w języku-biorcy. Ważną rolę odgrywa tu również transkrypcja bądź transliteracja angielskiego wyrazu na język rosyjski [Тимофеева 1995: 72]. Przyjrzyjmy się przykładom pożyczek z podwójnymi spółgłoskami: między samogłoskami: [rɪr]: *leggingsy* > *лэггинсы*; *tagger* > *тэггер*; [lɪl]: *umbrella* > *амбрéлла*; *killer* > *киллер*; *college* > *кóлледж*; *roller* > *роллер*; [hnh]: *connection* > *конне́кшен*; [pnp]: *zipper* > *зиппер*; *support* > *суппóрт*; *happy* > *хэппи*; [cc]: *message* > *мéсидж*; *passive* > *пассив*; *staff* > *стаф́ф*.

Niektóre podwójne spółgłoski występujące w pisowni angielskich wyrazów na gruncie języka rosyjskiego tracą swoją długość i ulegają redukcji do pojedynczych spółgłosek. Jest to wynikiem występującej w języku rosyjskim tendencji do upraszczania zapisu podwójnych spółgłosek. Potwierdzeniem tego jest praktyka zapisywania dźwięków o normalnej długości zamiast podwójnych spółgłosek, np.: *bubble gum* > *ба́бл гам*; *bipper* > *бипер*; *button* > *бу́тон*; *grass* > *грас*; *kiss* > *кис*; *little* > *литл*; *smell* > *смэ́л*. W związku z bra-

kiem jednoznacznie sprecyzowanych zasad stosowania w piśmie podwójnych spółgłosek pojawiają się warianty zapisu niektórych anglicyzmów, np. bottle > бамл/ баммл/ бомл/ боммл; button > батон/ батмон; battle > батмл/ батлы; battle; drummer > драмер/ драммер.

Występowanie omówionych powyżej wariantów związane jest z zastosowaniem przy wprowadzaniu anglicyzmu do języka rosyjskiego dwu sposobów odwzorowania angielskich wyrazów: transliteracji, której odpowiadają podwójne spółgłoski, bądź transkrypcji, skoncentrowanej na odwzorowaniu w formie pisemnej angielskiej wymowy, której odpowiada wariant pojedynczej spółgłoski. Zastosowanie obu tych sposobów skutkuje występowaniem wymienionych dubletów w pisowni.

Przedstawiona analiza anglicyzmów wyekscerpowanych ze słownika slangu młodzieżowego Nikitiny pokazuje, że proces fonetycznego i graficznego dostosowania angielskich wyrazów do zasad zapisu wyrazów obcych cyrylicą ma specyficzny charakter. Liczne zapożyczenia zapisywane są w nieustabilizowanych formach. Spowodowane jest to współistnieniem różnych metod zapisu anglicyzmów przy użyciu liter rosyjskiego alfabetu (transliteracja i praktyczna transkrypcja). W pierwszym wypadku dla oznaczenia angielskiej litery stosowane są odpowiednie rosyjskie ekwiwalenty literowe, w drugim – litery wykorzystywane są do oznaczenia angielskich dźwięków. W trakcie tego procesu mogą się pojawić dublety, zarówno w sferze fonetycznej, jak i graficznej. Wiele anglicyzmów występuje w wariantach zapisu, które łączą w sobie elementy transliteracji i praktycznej transkrypcji. Jest to spowodowane tym, że w języku rosyjskim nie istnieją jednoznaczne normy zapisywania neologizmów angielskiego pochodzenia. Użytkownicy języka sami decydują, w jakiej formie przedstawić dane słowo. Dlatego tak wiele wersji zapisu angielskich słów znaleźć można w rosyjskich słownikach. Analiza zgromadzonego materiału leksykalnego pokazuje, że najbardziej popularnym sposobem odwzorowania angielskiego wyrazu przy pomocy cyrylicy jest praktyczna transkrypcja. Dzięki niej w zapisie odzworowana zostaje zrusyfikowana wymowa angielskiej pożyczki językowej. Język młodzieżowy charakteryzuje się priorytetem znaczenia formy ustnej nad pisemną. W związku z powyższym metoda, która koncentruje się na jak najbardziej zbliżonej do oryginalnej formie przekazu angielskiej wymowy zapożyczenia okazuje się najbardziej odpowiednim i najaktywniejszym sposobem adaptacji zapożyczeń w badanym słownictwie. Powyższe stwierdzenie znajduje potwierdzenie w rosyjskim języku młodzieżowym, w którym większość anglicyzmów funkcjonuje w formie transkrybowanej.

Bibliografia

- Аристова В. М. 1978. *Анго-русские языковые контакты. Англицизмы в русском языке*, Ленинград: Издательство Ленинградского университета.
- Береговская Э. М. 1996. *Молодежный сленг: формирование и функционирование*, „Вопросы языкознания”, nr 3, s. 32–41.
- Борисова-Лукашанец Е. Г. 1983. *О лексике современного молодежного жаргона (Англоязычные заимствования в студенческом сленге 60–70 годов)*, [w:] Е. Г. Борисова-Лукашанец, *Литературная норма в лексике и фразеологии*, Москва: Наука, s. 104–120.
- Вуйтович М. 1974. *О фонетических вариантах слов, заимствованных русским языком из английского*, „*Studia Rossica Posnaniensia*”, nr 6, s. 129–134.
- Дьяков А. И. 2012. *Англицизмы и их производные*, Новосибирск: НГТУ.
- Никитина Т. Г. 2009. *Молодежный сленг. Толковый словарь*, Москва: АСТ Астрель.
- Романов А. Ю. 2000. *Англицизмы и американизмы в русском языке и отношение к ним*, Санкт-Петербург: Издательство Санкт-Петербургского университета.
- Романов А. Ю. 2004. *Современный русский молодежный сленг*, München: Verlag Otto Sagner.
- Тимофеева Г. Т. 1995. *Новые английские заимствования в русском языке. Написание. Произношение*, Санкт-Петербург: Юна.
- Luciński K. 2000. *Anglicyzmy w języku polskim i rosyjskim*, Kielce: Akademia Świętokrzyska im. Jana Kochanowskiego.
- Luciński K. 2009. *Языковые заимствования и ментальность*, Kielce: Wydawnictwo Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego Jana Kochanowskiego.
- Markunas A. 2002. *Пособие по русскому молодежному жаргону. Хрестоматия*, Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Timoszuk M. 2005. *О роsyjskim żargonie młodzieżowym*, „*Языки Обче в Szkole*”, nr 4, s. 3–10.
- Wells J. C. 2008. *Longman Pronunciation Dictionary*, London: Pearson Education.
- Wójtowicz M. 1984. *Характеристика заимствованных из английского языка имен существительных в русском языке*, Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.

